

Monumentnummer*: 512694

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **16 juni 1999**
Kadaster deel/nr **82773/79**

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Franeker	Waadhoeke	Fryslân

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Franeker	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Franeker	D			3731

Omschrijving**

Inleiding

Begin van deze eeuw werd in Franeker in de woningsector op grote schaal gebouwd, vooral als gevolg van de Woningwet van 1901. Naast bouwactiviteiten in de sociale woningbouw, werden ook veel particuliere opdrachten verstrekt. De gemeente-architect ontwierp in Franeker, waar nog geen woningbouwvereniging bestond, bouwwerken voor de sociale woningbouw en bouwwerken voor welgestelde particulieren. Andere architecten bouwden vooral in opdracht van de middenstand. Architect Nicolaas J. Adema (1860-1946) uit Franeker had veel klanten in deze laag van de bevolking en is de ontwerper van veel bouwwerken die in die tijd gerealiseerd zijn binnen en buiten de stadsgracht. De mannelijke leden van de familie Adema beoefenden al vanaf het einde van de 18de, begin van de 19de eeuw het beroep van timmerman/architect. Vanuit Leeuwarden verhuisden de Adema's in het midden van de 19de eeuw naar Franeker. In deze stad zou de familie de traditie in stand houden en tot op de dag van vandaag architecten blijven 'aanleveren'. Nicolaas J. Adema begon al jong zijn beroep uit te oefenen, genoodzaakt door de vroege dood van zijn vader. In het begin van zijn loopbaan ontwierp hij in een bouwstijl waarin hij verschillende elementen uit verschillende bouwstijlen toepaste. De vernieuwingen die de Art Nouveau in het begin van onze eeuw in de architectuur had gebracht, spraken Nicolaas Adema sterk aan. Vanaf die tijd bouwde hij een aantal jaren lang volgens de stijl van de Art Nouveau. Hij maakte dankbaar gebruik van de sierende bouwelementen en decoraties van deze bouwstijl. In 1907 ontwierp hij het WOONHUIS met HEKWERK aan de Van Ghemmenichstraat nr. 2. Het is een blokvormig hoekpand met een grote, drie verdiepingen hoge toren op de hoek. In verhouding tot de hele woning is de toren van (te)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

grote omvang. Tegenwoordig ontbreekt de balustrade op het platte dak van de lagere bouwonderdelen, aan weerszijden van de toren, hetgeen bijdraagt aan een zekere onevenwichtigheid binnen de bouwkundige verhoudingen tussen de verschillende onderdelen. Het pand is ontworpen in opdracht van de heer T.B. Wassenaar, wonende te Dongjum. N.J. Adema was ontwerper en uitvoerder. De tekening is gedateerd 27 juni 1907. De gedenksteen vermeldt: "Den eersten steen gelegd 11 september 1907, B T Wassenaar". Het woonhuis ligt buiten de stadsgracht en bevindt zich op de hoek van de Van Ghemmenichstraat met de Mr. Groen van Prinstererlaan (de voormalige Kanaalweg) met een kleine tuin aan de zuidzijde en voorlangs -van west naar zuid- een eenvoudig ijzeren HEKWERK met elliptische vorm. Het hek bestaat uit smalle korte en lange spijlen die beëindigd worden door een lancetvormig en een bloemvormig motief. Het pand heeft twee hoofdgevels: de eigenlijke voorgevel aan de Van Ghemmenichstraat, die naar het westen georienteerd is en de (zij-) gevel die naar het van Harinxmakanaal gericht is.

Omschrijving

Het woonhuis heeft een onregelmatige plattegrond die bepaald wordt door de grootte van het perceel. Het perceel wordt aan de straatzijden omsloten door een ijzeren hek. Dominant element van de plattegrond is het vierkante onderdeel op de hoek van de Van Ghemmenichstraat met de Groen van Prinstererlaan. Het torengedeelte is drie verdiepingen hoog; het bouwonderdeel aan de Van Ghemmenichstraat is boven de gang twee verdiepingen en boven de keu-ken één verdieping hoog; het bouwonderdeel aan de Groen van Prinstererlaan is twee verdiepingen hoog. Op het torengedeelte zit een tentdak met breed overstek en een schoorsteen met dekplaat en piron. Het overstek wordt gesteund door houten korbelen. Op het dak liggen donkergrijze schubvormige leien. Ook de erker en het overdekte balkon aan de zuidzijde worden door een leiendak bedekt. Op de overige bouwonderdelen ligt een plat dak. Oorspronkelijk waren de platte daken voorzien van een houten balustrade. Het pand is in bruine bakstenen opgetrokken, met gele geglaazuurde bakstenen voor de decoratie en bruin geglaazuurde bakstenen voor de plinten.

De westgevel is trapsgewijs opgebouwd door een laag bouwonderdeel met blinde muur, rechts ervan een bouwonderdeel van één bouwlaag met plat dak, verder een bouwonderdeel van twee bouwlagen -waarin zich de voordeur bevindt- en het drie bouwlagen hoge torengedeelte. De gevel wordt op dorpelhoogte door vier brede banden in gele bakstenen met een gemetseld ruitenmotief verlevendigd. Links van de voordeur bevinden zich twee vensters met strek. De houten voordeur met luifel en het venster hierboven zijn niet origineel. In het torengedeelte bevinden zich op de eerste en tweede bouwlaag twee driedelige H-vensters met matglas in de bovenlichten en een rechthoekig trommelveld, omsloten door een rij gele bakstenen. Het trommelveld bestaat uit bakstenen met decoratieve beschilderingen van guirlandes en lintjes. In de derde bouwlaag bevindt zich een rechthoekig driedelig venster, waarin een halfronde roedeverdeling is aangebracht met tweedelig bovenlicht. De zuidgevel van het torengedeelte is op gelijke wijze ingericht. In de zuidgevel is in het midden een erker met balkon geplaatst en, rechts hiervan, twee H-vensters met matglas en een rechthoekig trommelveld met afsluiting in gele bakstenen. De driedelige erker is voorzien van lichtgebogen ruiten met bovenlichten. Het dak wordt gedekt door schubvormige leien. Hierboven bevindt zich het balkon met houten leuning en driedelige balkondeur. Het balkon wordt gedekt door een leiendak, dat op houten zuiltjes rust en links en rechts doorloopt als afdak van het platdak. In de achtergevel is het venster vervangen; de deur van de bergplaats/bijkeuken is origineel. In de oostgevel bevindt zich een zij-ingang.

De indeling van het INTERIEUR is origineel. Via de vestibule met tegelvloer zijn rechts de kamers-en-suite en het v.m. kantoor bereikbaar. In de kamers-en-suite zijn de oorspronkelijke zeldzame metalen systeemplafonds aanwezig, met decoraties van florale motieven en palmetten op de hoeken. Tussen deze kamers is de originele houten schuifdeur aanwezig. In de kamers bevinden zich twee schoorstenen van mat-zwart marmer met decoratieve motieven, uitgevoerd in de stijl van de Art Nouveau. Links van de vestibule bevinden zich de verbouwde keuken en eetkamer. Een houten trap met snijwerk in de leuning en trappaal gaat naar de eerste

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

verdieping. De indeling is origineel. Origineel zijn ook de houten paneeldeuren.

Waardering

Het woonhuis met bijbehorend ijzeren hekwerk aan de Van Ghemmenichstraat 2 te Franeker is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- voor de geschiedenis van de architectuur en de bouwtechniek;
- voor het oeuvre van de architect;
- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege het bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek;
- vanwege de situering, verbonden met de uitbreiding van de stad en de bouwactiviteiten in het eerste decennium van de 20ste eeuw;
- voor het aanzien van de streek;
- vanwege de in redelijke mate aanwezige architectonische gaafheid van het exterieur;
- vanwege twee (qua materiaal) zeldzame interieurelementen (plafonds);
- in relatie tot de visuele en structurele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument